

CERKVENI GLASBENIK.

Organ Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z muzikalno prilogo vred 2 gold.,
za ude Cecilijinega društva in za cerkve ljubljanske škofije 1 gold. 50 kr.

Vredništvo in upravnništvo je v hiši „Katoliškega društva rokodelskih pomočnikov“,
Poljske ulice št. 10.

† Janez Volčič in cerkvena glasba.

(Konec.)

4. P. Angelik-Volčičeve pesmi in nemški duh. Iz Besed g. bijografa se vidi, kakor da je bil † Volčič protiven cecilijanskim naporom. „V najnovejšem času so se (Riharjeve pesmi) zazdele nekaterim gospodom necerkvene... Vender je kmalu minula ona doba. Temu je pa zopet dal povod naš Volčič...“ Kako pa? S tem, da je zložil pesmi na čast naši Ljubi Gospej in jih dal vglasbiti P. Angelik Hribar-ju. „Ti napevi so se slovenskemu narodu uajbolj prikupili, ter izpodrinili nemški duh, ki se je bil jel vsiljevati v naše cerkveno petje“.

Sedaj moram opravičiti napis, ki je na čelu te obravnave. Leta 1876. je cecilijino društvo za nemške dežele zborovalo v Gradcu. Mi vsi, ki smo se že nekaj let bavili z zboljšanjem naše cerkvene glasbe, smo z veseljem sledili vabilu in se podali v Gradec, da spoznamo za cerkveno glasbo prezaslužene možje in čujemo na lastno uho, kaka naj bo cerkvena glasba. S Kranjske in Goriške nas je bilo blizu 20 mož, duhovnov in lajkov. Med njimi tudi Volčič. Tri dni smo ustrajali od sedme ure zjutraj do pozne noči. Čuli smo Palestrinovo mašo Papae Marcelli, Wittov velikanski Te Deum, Hallerjev Requiem itd. Vsi smo bili navdušeni in le ena misel nas je vse prešinila: Slovenske vladikovine se morajo prebuditi in navdušiti za zboljšanje cerkvene glasbe. Tretji dan smo se zbrali v moji sobi in sklenili, da v Ljubljani ustanovimo cecilijino društvo; volili smo začasen odbor, ki bo v Ljubljani vkrenil potrebnih korakov. Naredili smo zapisnik seje, in ga podpisali in ako se ne motim, izročili ga g. Foersterju. Društvo se je v resnici prej nego v enem letu ustanovilo. A záme je velike važnosti, da je † Volčič tudi bil navzoč pri tej seji in podpisal zapisnik. Še več; on je v svoji živahnosti pobijal vse pomisleke, zlasti materijalno stran, in da bi nam dal več poguma, obljubil je, da hoče društvu, ako se osnuje, podariti 50, reci petdeset goldinarjev. Prosim g. tajnika, da nam pové, jeli g. Volčič to obljubo spolnil.*)

*) Iz zapisnika potrjujem, da je g. Volčič društvu poklonil najprej 25 gl. potem zopet 25 gld. Tudi je za „Glasbenik“ vsako leto poslal še enkrat več, kakor je bilo treba.

Ali je pa Volčič tudi dejansko kaj storil za zboljšanje cerkvene glasbe? Meni je to znano, ker ravno v Gradcu se je pričelo, lahko rečem, na podlagi cerkvene glasbe najino prijateljstvo, ki je trajalo do njegove prerane smrti; in kakor je Bogu znano, tudi zdaj še ni pretrgano. Kot prijatelj toraj sem večkrat na leto zahajal k njemu večinoma ob enem v duhovno pomoč, zdaj pri misijonu, zdaj pri ponavljanji za veliko noč in drugih prilikah. Imel sem toraj prilike dovolj, da se prepričam, jeli † Volčič zvest ostal cecilijinim načelom. Učitelj in organist je bil v Šmarjeti † Kaligar. Orgljal je prav lepo in cerkvi dostojno. V Šmarjeti nisi nikdar čul kake okrogle. Imel je pa hčere, ki so bile v petju dokaj izobražene. Pele so v kvartetu prav nežno in občutno, pele so v čast božjo, brez drugih ozirov in to je dalo njihovemu petju posebno milino. Kolikor je meni znano, bile so pesmi vse prav izbrane, in če katera ne bi bila zaslužila mesta na koru, vedle so ji pevke sè svojo glasovno asketiko odzveti ves sveten način. Volčič je skrbel tudi za koral. Pri slovesnih mašah pele so pevke koralno „Missa solemnis“ s spremljevanjem orgel. Če se ne motim, bilo je leta 1878, ko so v Šmarjeti na jako slovesen način kronali podobo naše ljube Gospé. Potem, ko je večina župljanov prejela svete zakramente, vršila se je slavnost z vsem mogočnim sijajem. Prišlo je mnogo duhovnikov in ljudstva od bližnjih in daljnih krajev. Mene je g. Volčič naprosil, naj 'orgljam. In kako mašo smo vzeli? — Koralno. Jaz sem še nekoliko ugovarjal, češ, taka slavnost! Vendar bi bilo na mestu kaj družega. A † Volčič je imel svojo voljo. Temu cerkvenemu duhu je Volčič vedno ostal zvest. Vsega ni mogel doseči, kako neki? Vendar je storil, kar je mogel v prosepah cecilijine glasbe.

Leta 1874. je obhajal Volčič 25letnco mašnikovega posvečenja. V spomin tega veselega dogodka je zložil petdeset zdihljejev na čast Naši ljubi Gospej, katere je izdal leto pozneje. Naprosil je takrat P. Angelika in mene, naj vglasbiva vsak polovico pesmi. P. Angelik je to storil in Glasbena Matica je pesmi izdala. Tudi jaz sem jih precej vglasbil, a nisem jih izdal. Komu bi bilo toraj prišlo na misel, da je hotel Volčič s temi napevi izpodriniti „nemški duh, ki se je bil jel vsiljevati v naše cerkveno petje?“ Kdo pa je bil prej kaj tacega izdal, da bi bilo dišalo po nemškem? G. Foerster ali pa P. Angelik, ker ta dva edina sta semterje kaj izdala. G. Foersterjeve skladbe pač nimajo na sebi prav nič tacega, kar bi spominjalo nemštva. On je Čeh skozi in skozi. In P. Angelik? Ali je mogoče, da bi bil on prej skladal v nemškem duhu, zdaj pa naenkrat nastopil zoper samega sebe? Jaz do takrat še nisem ničesar izdal, g. Fajgelj in drugi lahko rečem, so se oglasili stoprav z oživljenim društvom svete Cecilije. Vsak moder človek toraj lahko spozna, da je životopisec vergel nekatere stavke na papir, za katere menda sam ne mara dati odgovora. Ko sem jih pokazal P. Angeliku, bil je jako nezadovoljen in se je zavzel nad tako pohvalo dvomljive vednosti. Ne bom ga tukaj branil; on je živ, brani naj se sam.

P. Angelikove pesmi toraj naj bi izpodrinile nemški duh, ki se je jel vrivati v naše cerkveno petje. Kaj pa je to nemški duh? Nekdo je ocenjal P. Angelikove Tantum ergo in tudi rekel, da so zloženi v slovenskem duhu.

To razumi, kdor more. Vendar poskusimo stvari priti do dna. Spominjam se še jako dobro, da smo dijaki radi prepevali pesmi: Naglo bratje, Gospodov dan, Cigani itd. Odkod so prišle, kdo jih je zložil, tega nismo vedli, dijaki so jih prinesli iz ene gimnazije na drugo. Zdaj seveda vemo, da smo peli Kreutzerjeve in Vogelneve pesmi. Nikdo pa se ni takrat navzel nemškega duha, bili smo vneti za domovino in ravno te in enake pesmi so nas navduševale. Jeli to mogoče? Morda je pa Kreutzer zlagal v slovenskem duhu? — Že mogoče; jaz le toliko vem, da glasba sama na sebi je lastnina vseh narodov in če pesmi, ki jo je zložil trd Nemeč, podložimo priličen slovenski tekst, s tem še nismo postali nemčurji in se ne napili nemškega duha. Ravno tako mora biti pa tudi dovoljeno, da cerkveno pesem, ki ima sicer skladatelja Nemca, pa se nam zelo dopada, smemo uporabiti s slovenskim tekstom, ne da bi se nam oponašalo germanizatorsko teženje. O koliko učnih knjig je prevedenih iz nemškega na slovensko! Ali se s tem presadi nemški duh na slovenska tla? Gotovo ne, dijaku je le za tvarino. Dalje: Odkod prejme naše slovensko ljudstvo največ duševne hrane? Dozdaj gotovo največ s prižnice in iz molitvenih knjig. Na kateri njivi pa je zraslo največ onega homiletičnega zrnja, s katerim hranimo verno ljudstvo. Res, da smemo Slomška, enega najboljših homiletov, imenovati našince; vendar kje, kje smo nabrali največ homiletičnega zrnja? Skoraj bi rekel, da večina tega, kar se izdaja v homiletični obliki na svitlo, zraslo je na Nemškem. Pa kdo si bo upal trditi, da naši pridigarji vcepljujejo ljudstvu nemškega duha? — Kaj šele naše molitvene knjige? — In marljivi životo-pisec Volčičev, ki je že sto in sto listov napisal ljudstvu v resnično spodbudo, prevel že marsikateri spis iz nemškega; jeli s tem nemški duh prenesel na slovensko zemljo? —

† Volčič si je stekel neizmerne zasluge s tem, da je Slovence seznanil z marsikatero pobožnostjo in bratovščino, ki prej na Slovenskem še ni bila tolikanj znana.

Zlasti mu je bilo pri srečanju naše ljube Gospe in sv. Jožefa. V prosep tega češčenja je spisal celo vrsto molitvenikov, spisal obširno delo, ki ga je izdala družba sv. Mohora. Odkodi pa je zajemal, kje je iskal virov svojim spisom? Originalni so samo prispevki duhovnih sobratov, ki se tičejo domačih božjih potov, vse drugo je iz nemških knjig. To vem sam, ker mi je † Volčič razodel cel „Operationsplan“, preden je pričel pisati. Pa tudi sam priznava, da nebeški Materi in sv. Jožefu spleta venec, „ki ni spleten iz mojih lastnih, ampak le iz tujih cvetlic, katere sem na širokem . . . polji poiskal in nabral“. V 17. številki Slovenčevi pravi kritik te Volčičeve knjige: „Volčič je zajemal večinoma iz raznih nemških nabožnih časnikov, n. pr. Monatrosen, Sendbote des hl. Josef, St. Benediktstimmen, Märzveilchen, in še drugih spisov te vrste, n. pr. Deckertovih in Doninovih“.

Dokazal sem toraj, da je † Volčič nabožno gradivo nosil iz nemških na slovenska tla. S tem mu prav nič ne spodkopujem veljave, kajti slava mu, da je kakor pridna bučelica letal semtertje, nabiral sladkih misli in resnic in jih prinesel domú v ulnjak, kjer jih je spremenil v sladek, rediven med za slovensko ljudstvo. Pridnost in uztrajnost Volčičevo zamoremo ob-

čudovati, posnemati težko. Edino čudo je, da je životopisec z Volčičevem ravnanjem zadovoljen, z našim ne; in vendar mi davno davno ne hodimo tolikanj v nemški zelnjak. Jenjajte toraj govoričiti o nemškem duhu, ki smo ga neki cecilijanci polni. V glasbi, zlasti cerkveni, je to predbacivanje neosnovano.

Če hočete ravno vedeti, v čem da je tern, poslušajte. Do „najnovejše dobe“ je bila glasba na Slovenskem v resnici na nizki stopnji; tega ne more tajiti nikdo. Naše pesmice so sicer prav mile in srčne ter dopadajo tudi tujcem. Pa zakaj? Gibljejo se v tercah in sekstah in vse imajo lahen (da ne rečem lahkoživ) ritmus. Mislimo le na pesem „Po jezeru“. Tu so same terce in sekste, laskajoče se našim ušesom, sama, gola lirika. Ravno take, prav nič boljše, so bile naše cerkvene pesmi. Recite, kar hočete, tako je. V „novejši dobi“ pa smo pričeli negovati teorijo glasbe, zakone pravilne harmonije, nauk o imitaciji, fugi, nauk o kontrapunktu, in vsled tega smo spoznali, da je naša dosedanja glasba sicer prijazna in prijetna, a na jako nizki stopnji. To priznavajo tudi merodajni krogi „Glasbene matice“, ki so sklenili, da hočejo prekoračiti ozke meje dosedanje slovenske glasbe in povspeti se po izgledu družih narodov do višje glasbene omike. Ravno cerkvena glasba pa gladi to pot, kakor je cerkev sploh v vednostih in umetnosti stopala naprej. Wagner, Liszt sta vedela Wittu drugačno hvalo, nego naši slovenski protivniki, ki samo nagajajo, pa ne vedo nobenega razloga. Parolo narodnosti pa mečejo v oči, da pri tej slepoti dosežejo svoje namene.

Naučni minister je rekel v debati o verski šoli: „Das Bildungsniveau nicht herabdrücken“. Seveda s tem ni dokazal, da je cerkev ali vera sovražna pravemu napredku in oliki. Kaj ko bi bilo narobe? — Vendar se jaz poslužujem ministrovih besed in rečem: Ne nasprotujte cerkvenoglasbenemu napredku; „das Bildungsniveau nicht herabdrücken!“

Nasprotnikom cecilijanstva je napredek, omika vedno na jeziku, a nas ne pustijo napredovati, ne omikati se na glasbenem polji. Vedno naj bi ostali v povojih, v zibelki naših pesmičic, dalje ni smeti. Marsikateri ne more za nami, zato pa kamenje meče v nas. Kolikor je pa v resnici izobraženih glasbarjev, vsi se poprijemljejo cecilijanskih idej, ker so res vredne zanimanja in podpore.

Konec. † Volčič je bil iskren prijatelj prave cerkvene glasbe v cecilijinem smislu, toraj je „**Volčič — naš**“, ne pa vaš. Pri cerkveni glasbi povprašujmo le po tem, kaj je v cerkvenem duhu; narodnostnega vprašanja ne vlecimo na cerkveni kor. Dobro nam je došel vsak cerkvenoglasbeni proizvod, naj izide tu ali tam, samo da vstreza cerkvenim določilom; kakor tudi nas srčno veseli, kadar n. pr. cecilijino društvo na Nemškem v svoj katalog sprejme skladbo katerega slovenskega skladatelja (Foerster, Hladnik). Slovesno pa oporekame, kakor bi mi zatajevali svoj dom in svoje prepričanje in se klanjali nemškemu duhu. Ravno v dobi razvitka cecilijinega društva je mnogo mnogo slovenskih skladb za cerkev zagledalo beli dan in velika je krivica, ki se v tej zadevi dela nekaterim gospodom. Krivično je pa tudi, le temu, kar je priprosto, podeliti značaj slovenskega ali narodnega duha. Ako to načelo prevlada, potem: z Bogom ves napredek v cerkveni glasbi!

Toliko v obrambo stvari. Sicer pa čast in spoštovanje g. životopiscu v njegovem drugem delovanji!

P. Hugolin Sattner.

O cerkvenem petji

gg. bogoslovcem govoril 5. sušca Fr. Žvan.

Umetnost, kako blagodejno vplivaš na človeštvo! Ti si prava oaza, v katerej se utrujen in upehan zopet poživi in pokrepča! V tebi so navdihnjene višje, plemeniteje ideje, ki nas tesneje družijo z božanstvom! Ti si naj lepši naravni božji dar, ki človeka za hip osrečiš uže tu na zemlji; s teboj baveč se pozabi na reve in teže, povzdigne se k Tebi, o Bog!

Jako nehvaležno bi bilo tedaj, znamenje sprijenega srca, ko bi človek zlorabil to rajsko cvetko, z njo onečiščeval božje bitje samo. „Perditio optimi, pessima“, velja posebno tu. Božja čast in slava naj odseva od nje, le po tem poti izvrši svojo nalogo.

To so še pagani čutili, stari Grki in Rimljani. Umetniki vseh strok, pesniki, slikarji, glasbeniki in kiparji porabljevali in združevali so vse svoje moči le v čast svojih bogov. Kako je tudi umetnost cvela, ko je bila vera med narodom še utrjena!

Vzlasti so se pa vsi narodi petja posluževali v čiščenje bogov. Stari Grki in Rimljani so petje tako visoko čislali, da je bilo petje dovoljeno le v čast božjo in v slavo vrlih mož, mladini v poduk. V Odiseji beremo: *Ἐγγ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε τὰτὲ κλέϊονσιν ἄοιδοί.* Latinski jezik pa poje: *Semper id est cordi musis, semperque poetis, Ut divos celebrent, laudes celebrentque vivorum.*

Pri napevih so strogo pazili, da so se ohranili vedno isti načini, iste vrste tonov, v katerih je bila izražena priprostost, ki se človeškemu srcu najbolj prilaga. Državna oblast je nadzorovala umetnike, da bi ne ustvarjali prelagotnih umotvorov. Timoteja Miletskega so Lakonci oistro pokarali, ker je v petje več tonov skušal vvesti. Oprezni Grki so vedeli, da bi bilo prosteje petje npravnosti na kvar, čutili so da mora biti ono s čemur višje bitje častimo, nekaj posebnega, nenavadnega, ki ni za vsakdanjo rabo. Kako resno so tedaj smatrali petje v svetišči uže stari pagani!

Bode li ljudstvo pravega, živega Boga zaostajalo? Ne bode li napelo vseh svojih moči k čiščenju vseмогоčnega Stvarnika? Odlikoval se je v petji res uže stari zakon Mojzes je prepeval, Aron in devica sestra Marija, Debora. Razvilo se je pa petje pod kraljem Davidom, pevcem pevcev. „Pojte mu in brenkajte mu in pripovedujte vsa njegova čuda“, tako je navduševal svoje ljudstvo. Judje so vzlasti psalme prepevali, katero petje so preproki gojili v svojih šolah in napravili lep prehod v novi zakon. „Gloria in excelsis Deo et in terra pax hominibus“, to je prvi slavospev novega zaveta, katerega so prepevali nebeški angelji. Koliko je izraženo v njem! Le v božjo čast naj doni petje v času odrešenja, ljudem naj pa oznanuje mir in naj ga jim tudi prouzroči. Odtegne naj jih od vsega posvetnega, pomiri njih slaba poželjinja in burne strasti, povzdigne naj jih k nadzemljskemu, čeznaravnemu, k Bogu sameinu! In to moč ima petje. Marsikdo ni sprejemljiv za nihak čut, a ubrano petje mu vname srce in vodi njega čuta, dobra in slaba. Toda petje, vzlasti cerkveno mora vzbujati v človeku le dobro in blago. Vsakdo tedaj ni pokilcan skladati cerkvene pesmi. Služabnik peklenskega duha, suženj svojih strasti se ne more vzporediti z nebeškimi angelji pred jaslice novorojenega Sinu Božjega. Skladatelj cerkvenih pesmi mora tedaj biti napolnjen s pobožnim duhom. Radi tega je sv. cerkev, kakor bomo spoznali, cerkveno petje vzela pod svoje krilo, ga čuvala in gojila.

Kakor pri drugih umetnijah, tako tudi pri petji skušala krsčanski duh vdihniti. Kaj čisto samostojnega pa ni mogla na mah izumiti, seči jo morala po judovskih in paganskih tonovih načinih. Obdržala je seveda le tujo zunajnost, lik; notranjo vsebino, jedro je pa prevejal krsčanski duh. Ideja krščanska kazala se je tudi tu!

Pri lomljenji kruha so prepevali in Boga slavili. Sv. Pavel Efežane opominja: „Govorite med seboj v psalmih in hvalnih in duhovnih pesmih; pojte in prepevajte Gospodu v svojih srcih“. (Ef. 5. 19.)

A le počasi se je zamoglo petje razvijati radi preganjanja. Pelo se je pa tudi v katakombah, kjer se je gotovo kaj skrivnostno in čarobno razlegalo. Čutili so pa uže takrat,

kaj se prilega krščanskemu duhu; tako pravi Klemen Aleksandrijski. „*Sunt enim admittendae modestae et pudicae harmoniae, contra a forti et nerva nostra cogitatione vere molles et enercae harmoniae amandandae quam longissime.*“

Po spreobrnjenji Konstatinovem prodrlo je krščanstvo na svitlo. Krasne stavbe so se jele vzdigovati, slikarji in kiparji so jih okraševali s svojimi umotvori. Tudi petje ni zaostajalo. Milanski škof sv. Ambrož ga je popolnoma predelal in za svojo cerkev priredil. Poslužil se je pa štirih grških tonov in melodije, napeva za svoje pesmi. Ambrozijanskega petja so se kmalu tudi druge cerkve poprijele, znalo je namreč tako močno čustva vzbujati. Pripoveduje se, da so paganski vojščaki pridrli v milansko cerkev in se radi čarobnega petja spreobrnili. Sv. Avguštin o njem pravi: *Quantum fleci in hymnis et canticis tuis suave sonantis ecclesiae tuae vocibus acriter commotus.*

Na cerkveno petje je pa vedno, kakor bomo sprevideli, škodljivo vplivalo posvetno petje in ga pokaževalo. Paganska glasbena umetnost je postala lagotna, kristjani niso imeli več onega živega ognja in svete vneme, segali so po brezvernih virih in zasejali marsikako nekrščansko zrnce na cerkveni kor. Ni čuda, da se je v teku dveh stoletij poizgubila lepota ambrozijanskega petja, ostali so le še sledovi. Te je bilo treba zbrati, prenoviti, nožega življenja vanje vdihniti. A kdo bi bil temu kos? Človeške moči so oslABLJENE, nimajo potrebne sposobnosti in zmognosti, kadar je treba Bogu dostojno čast skazati. Tega se je dobro zavedal papež Gregorij Vel. in je iskal božje pomoči. Z molitvijo, postom, z mnogim zatajevanjem samega sebe je pričel in z nebeškim blagoslovom oblagrovan lotil se je zboljšanja cerkvenega petja. Kar je bilo še dobrega je ohranil, slabeje popravil, mnogo pa sam dodal in zbral vse skupaj v knjigo Antiphonarium, ki je obsegala vse petje, katero se rabi pri sv. maši in pri slovesnih vesperah. Tako je nastal koral. Zove se pa rimski ali gregorijanski koral, cantus firmus (ferino), ali cantus planus.

Ima pa to posebnost, da so glasovi melodično zvezani, brez določenega takta, brez harmonije, ritmus se pa ravna po jeziku. Tako priprost in vendar ima tako moč v sebi! Veselje in žalost, up in potrnost, obžalovanje in radost, sploh vse čute, ki človeka v cerkvi smejo navdajati, tako popolnoma izraža; treba je pevcu le pravega srea in vneme. Korralno petje naj bode živo, lahko, mirno, čisto, ne pa leno in počasno. Vpitje, kričanje in razgrajanje mu ne daje lepote, temveč voditi ga mora pobožni čut. Kakor se je za molitev treba pripraviti, lepo se vesti, na izgovorjene besede paziti, tako tudi pri korralu, ki naj bi bil s petjem izražena molitev. Kaka dovršenost, popolnost, ki se zлага popolnoma s krščanskim duhom! To je vrhunec lepote cerkvenega petja, vrhunec napredka. Kar je v stavbarstvu gotika, to je v petju koral. Duš krščanski je v njem nekako uteleseg. Na vekov veke naj tedaj prepeva slavo božjo, doni naj v svetiščih od prve stolice do zadnje zagorske cerkvice.

Velikansk je bil tedaj vtisek korala. Pravljičica je celo izumila, da je sv. Gregor od sv. Duha navdibnjen zložil to petje, radi tega se David novega veka slika z golobom na ušesih, ki nareka menihu note. Z veliko vnemo so se kmalu tudi druge cerkve poprijele tega petja, ustanovljale so se šole in sivolasi papež sam je s svetim navdušenjem podučeval rimske pevce.

Pri glasbenikih pravega okusa je koral imel vedno visoke častilce. Jako cenili so ga tudi drugoverci. Protestant Kado se kaj laskavo izrazi o njem: »Der gregorianische Gesang oder Choral im weiteren Sinne — *vox verbi divini* — ist unter allen Produkten, welche die Kirche zu Tage förderte, die selbstständigste, eigenthümlichste, tiefinnigste, großartigste Schöpfung. Es ist die in Musik gesetzte Bibel.«

Mozart, prvak modernih skladateljev je bil pripravljen vse svoje genijalne skladbe zameniti z jedno samo prefacijo. Tako visoko vrednost ima tedaj koral. Papež Hadrijan ga je na cerkvenem zboru zapovedal vpeljati po vsem svetu, ambrozijansko uže popačeno petje pa opustiti.

A žali Bog, tudi ta sveti biser oskrunili so brezvestni, mlačni verniki. Ker namreč korralno petje ni imelo določenih znamenj, katere so šele v najstarejšem stoletju izumili, mogel se je podučevati le po ustnem izročilu. Spreminjali so ga pa polagoma, pačili in po svoje obračali, tako da še danes po marljivem preiskavanju ni dognano, kaj je pravo. Kar pa imamo, uže pri tem lahko opazamo nebeško lepoto tega petja in občudujemo njega vzvišenost nad

denašnje uže jako napredujočo posvetno glasbo. Koralu je tudi veliko škodovalo figuralno petje, to je petje s metrom in ritnom. V domačem jeziku jeli so po tem novem načinu pesni skladati in odrivati koral. Cerkev je sicer to trpela, seveda nerada, a pazila je, da se tudi v figuralnem petju ohrani krščanski duh. Toda ta je vedno bolj in bolj zginjal, spodri val ga je posvetni duh, katerega je posebno reformacija pospeševala. Luter je predobro vedel, da tako petje popačenemu ljudstvu ugaja in veliko jih je po tem poti pridobil za svoj krivi nauk. Cerkev je bridko čutila ta nazadek, treba je bilo ostrih določil, ki naj se ozirajo i na besede cerkvenega petja i na petje samo. Tridentinski zbor je v 22. seji marsikaj določil o tem perečem vprašanji, poznejši papeži, ki so se v liturgičnih zadevah sploh odlikovali, kakor Pij V., Benedikt XIV., Aleksander VII., dali so s svojimi bulami ukaze in opomine radi petja. Njih glavne določbe bi bile te: Petje pri peti maši in slovesnih večernicah mora biti v latinskem jeziku, peti se morajo le oni teksti, ki so za dotični praznik po misalu ali breviariju določeni. Jako modro. Liturgičen jezik je latinski, čudno bi tudi bilo, če bi zbor v drugem jeziku mašniku odgovarjal. (Konec prih.)

D o p i s i.

Iz Tabora na Češkem. Naše župnijsko cyrilsko društvo je imelo dne 6. marta t. l. historično-duhovni koncert »à capella«, kojega program je bil:

1. »Dies est laetitiae«, motet za mešani zbor, zložil V. Szamotulski l. 1558. Po-božna božična meditacija, polna nežne radosti nad rojstvom Sinu Božjega; njen napev, cantus firmus, je v tenoru, katerega ostali trije glasovi z umetnim kontrapunktom ovijajo.

2. »Sepulto Domino«, motet za moški zbor.

3. »Ascendens Christus in altum«, motet za 2 sop., alt in bariton. Oba ta moteta je zložil Vaš slavni rojak Jak. Gallus (Händl). Gallus je velik mojster stare klasične dobe, in bil je stavljen v eno vrsto s »knezom cerkvene glasbe« Palestrinom. Prva skladba je homofonna, v kateri izražajo prosti akordi veliko bol o pogrebu Gospodovem, druga pa je polna bogate, radost o nebohodu Gospodovem izražajoče polifonije.

4. Sanctus in Benedictus iz J. Foersterjeve maše in hon. s. Adalberti. Mojster glasbe J. Foerster je prvak v reformni cerkvene glasbe in zato po pravici na prvem kóru pri sv. Vitu v Pragi. Poglejmo, kako zna skladatelj zlagati v duhu Palestrinovega — a se sredstvi moderne harmonije. Zanimivo je tudi, primerjati to točko s Gallusovimi.

5. Pisen Šimona Lomnického na smrt císaře a krále českého Rudolfa II. za mešani zbor.

6. Starohrvatska adventna za ženski zbor »Veseli se, o Nazaret!«

7. Polska »piesn o sw. Jacku od Blaž. Dereja Z. K. Melodija in harmonizacija od Fr. Liliusza v Krakovu iz l. 1645. Za mešani zbor.

8. Dve staročeski pesmi: a) Jutranja, zl. Šim. Lomnický (»Noc temnou přečkavše«); b) Hvalospev iz 18. stoletja (»Pisen vzácnou a líbeznou«). Obe za moški zbor. Besede 5. točke (tudi 8. a) je zložil pesnik Šimen Lomnický in preskrbel tudi ganljivi napev za pogrebnično svojemu kralju in mecenu. V 6. točki izraža jugoslovanska misel svojo radost nad ljubezni polnem rojstvom Sinu Božjega. Bolje vzvišen izraz veselja se javlja v točki 7., v pesmi o sv. Hiacintu, patronu Polakov. Prva pesem 8. točke je od gori omenjenega Lomnický-a in ima veličasten, resen napev, druga je že bolj v modernem, pa ne v navadnem zlogu zložena; dà, vidimo v nji že začetke glashenega slikanja.

Iz Ribnice na Dolenjskem. Dolžnost me veže, da pošljem C. Gl.-u, glasilu Cecil. društva, sporočilo o stanju cerkv. petja v kraji mojega sedanjega delovanja. Jeseni l. 1890. nastopil sem orglarsko službo v Ribnici, kjer sem našel le petero pevskih moči, tenorista in 4 mladih deklet. Ker je pa cerkev jako velika, treba je bilo poiskati še novih moči, kar se mi je tudi posrečilo s pomočjo tedanjega, Ribničanoma nepozabljenega preč. g. kapelana M. Mraka in tukajšnjega obč. spoštovanega urarja, katerima so bile pevske razmere bolje znane, kakor meni, novinec v tem kraji. Njima se imam zahvaliti, da se je zbralo lepo število za petje vnetih mož in fantov v cerkveni pevski zbor; štel je namreč začetkom 26 grl. V sled vojaške dolžnosti in drugih vzrokov, ki se povsod nahajajo, skrčilo se je to število na 20,

namreč na 3 soprane, 4 alte, 5 tenoristov in 7 basistov, katerim sta mnogokrat še prišla na pomoč gospoda nadučitelj Raktelj in učitelj Petrič. Lotili smo se težavnega dela, a nismo omagali. Do jeseni preteklega leta učili smo se skoro vsaki večer po A. Foersterjevi soli pevskih vaj in potem cerkvene pesmarice, katero zdaj do malega vso znamo, dalje tudi cerkvenih slovenskih pesmi raznih skladateljev za moški, mešani in ženski zbor. Zaradi večjega zanimanja in za kratkočasne prilike privadili smo se mnogo posvetnih narodnih pesmi, zlasti za podoknice č. g. novomašnikom in za prihod novega preč. g. dekana. Smem reči, da smo prišli tudi že do pravičnega liturgičnega petja pri petih in slovesnih mašah, ki ga je prej manjkalo. Dokaz temu ste partituri dveh maš (Lavtizarjeve in Foersterjeve), ki ste na čuden način skrajšani, zlasti pri Gloria in Credo. Kar je lepšega, se je pristriglo. Težavno je tako razvado odpraviti; orglavec, ki bi se rad cerkvenih pravil držal, mora velikokrat v takih slučajih marsikatero neprijetno slišati. Toda z blago voljo in pomočjo božjo se vse premaga. Pri sklepu 40urne pobožnosti o lanskem pustu je prišel pri slovesni sv. maši introitus i. dr. do svoje pravice, in od tedaj pri slovesni maši nikdar več ne izostane. Latinskih maš naučili smo se sledečih: Missa »Statuit«, zl. J. Lavtizar, enoglasna maša zl. D. Fajgelj (iz C. Gl.-a), Missa in hon. s. Joseph, zl. J. Blied, op. 43., maša zl. Fel. Uhl, op. 8., Missa s. Caeciliae, zl. A. Foerster, op. 15., Missa Septima, zl. Mich. Haller. Zadnji dve se pejote navadno brez orgel. Ofertorije pojemo J. B. Tresch-eve op. X. za razne praznike. Te ofertorije bi rad živo priporočal vsakemu orglavcu na deželi; zbirka šteje 31 ofertorijev in 19 drugih lepih motetov s polnim tekstom. Graduali nam služijo iz C. Gl., deloma iz rokopisov. Odgovarjamo enoglasno z orglami ali štiriglasno brez orgel. Za Te Deum znamo Fr. Schöpfa op. 68; Tantum ergo veliko število raznih skladateljev. Po prizadevanji preč. g. M. Mraka dobila je cerkev mnogo muzikalij, kakor je blagi gospod sploh se zelo trudil za povzdigo službe božje. Da ne ostanemo nehvaležni, hočemo se ravnati po njegovih navodilih. Vzajemnost in zložnost pevskega zbora v Ribnici nam daje upanje, da bomo korakali vedno naprej ter da ne bomo hodili rakove poti. J. Carli.

Razne reči.

— Kardinal Domenico Agostini, patriarh beneški, je umrl dne 31. dec. 1891, star 66 let. Č. g. bralcem je znano, kako krepko je rajni delal na to, da se je pri cerkvi sv. Marka ustanovila *schola cantorum*, zavod velike važnosti za prepotrebno reformo cerkv. glasbe v Benetkah. Gg. kapitulari so se začetkom nekako ustavljali zboljšanju, a konečno vendar pritrdili pravičnim zahtevam umrlega patriarha. Dal Bog, da bi naslednik njegov hodil po pripravljeni poti!

— V Monakovem pa je umrl dne 7. febr. t. l. č. g. Josip Mohr, dobro znan po svojih izvrstnih cerkvenih pesmaricah Caecilia, Jubilate Deo, Psalterlein i. dr. Rojen l. 1834. vstopil je 20 let star v družbo Jezusovo in bil njen član nekako do l. 1880. Zasluge njegove za razvoj nemškega cerkvenega narodnega petja po raznih škofijah so velike, da, nevenljive. R. I. P.

— Na Holandskem razvija se cecilijanstvo čudovito hitro in krasno. L. 1879. ustanovilo se je ondi društvo »St. Gregorius-Vereeniging«, katero se pod vodstvom v resnici izvrstnega predsednika, msgr. M. J. A. Lans-a krasno razcvita, kajti danes šteje društvo 140 podružnic z 2350 člani.

— Č. g. dekan, H. F. Müller v Amöneburg-u, znani skladatelj oratorijev »Božičnega, sv. 3 kraljev, sv. Elizabeta«, je imenovan častnim članom najstarejše glasbene akademije sv. Cecilije v Rimu. Č. g. bralce pa še opozorimo na najnovejši oratorij Müllerjev, »Die hl. Passion«, ki je prišel na svetlo meseca februarja.

— »Glasbena matica« v Ljubljani je priredila dne 12. marcija pod vodstvom svojega kapelnika g. Hubada lep koncert z obširnem vspešnim, kateremu je bil na čelu Dvořak-ova prekrasna skladba, psalm 149. za mešani zbor in orchester. Žal, da je bil orchester v primeri s pevci preglasen. Kakor čujemo, bode »Glasbena matica« po veliki noči napravila koncert našemu slavnemu rojaku J. Gallus-u v spomin, in bodo se predavale edino njegove skladbe.

Pridana je listu 3. števil. priloge.

Odgovorni vrednik lista **Janez Gujzda**. — Odgovorni vrednik glasb. priloge **Anton Foerster**.
Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska R. Milic.